

Oponentský posudek disertační práce

Autorka práce: Mgr. Klára Pirklová

Název práce: Náboženství jako výzva multikulturní výchovy

Předložená disertační práce reaguje na aktuální problémy života v pluralitní společnosti, přičemž soustřeďuje svoji pozornost na multikulturní výchovu. Autorka volí fenomenologicko-hermeneutický přístup, který jí umožňuje formulovat relevantní otázky po základech lidských vztahů. Navazuje na tradici filosofie výchovy při zkoumání vztahů výchovných a na pojetí intersubjektivit zejména u Husserla, Waldenfelse, Lévinase, Bubera a Patočky a zkoumá základní podmínky dialogu s druhým – cizincem. Jde jí o oboustranně obohacující dialog. Cílem práce je poskytnout náhled na setkání s druhým – cizím, „který se kulturně vymyká našemu chápání a z toho důvodu nás znepokojuje a problematizuje“ (s. 3).

Struktura disertace odpovídá záměrům autorky a I. část (Rešerše) se zabývá multikulturní výchovou jako problémem pedagogickým a filosofickým a zaměřuje se na pojem náboženství v kontextu disertační práce. Shledává řadu témat, která nejsou dostatečně zkoumána, jako příklad uvádí otázku „nelhostejnosti-odpovědnosti“. II. část (Já a ty) se zaměřuje na fenomenologická východiska vztahu s druhým. Pozornost věnuje subjektivitě, korporeitě, morositě, empatii a pathosu. III. část (Setkání) je věnována fenomenologickým východiskům dialogu a je členěna takto: Actio/passio subjektu; Oslovení; Responze; Dialog jako setkání; Reciprocita/asymetrie; Odpovídání a odpovědnost; Dialog jako „setkání u společné věci“. IV. Část (Cizinec) je předznamenána mottem z díla Jaroslavy Peškové: „Druzí jsou totiž zároveň druhy, tedy nikoli pouze jiní a cizí, ale i bližní.“ (s. 73) a koncentruje se na fenomenologicko-personalistická východiska dialogu s cizincem. Podle Kláry Pirklové nestačí „nahlížet na dialog pouze pod prizmatem akce a reakce dialog, ač je vždy událostí, je vedle toho také současně jistou formou umění sebepřekročení, na kterém je třeba pracovat. Od události jsme se posunuli k účasti člověka na této události ...“ (s. 73-74).

Dílčí partie této části autorka nazývá: Schopnost obrácení; V pohybu obratu; Všední malá obrácení; Cizinec jako riziko; Dialog jako přijetí rizika; Mezi kulturami.

V závěru autorka konstatuje, že její práce je „vlastně reakcí na situaci postmoderního člověka, jenž je na jedné straně v nebyvalé míře vystaven multikulturnímu střetávání, na straně druhé se po něm žádá, aby si s danou situací (v duchu dnešního mnohdy až vypjatého individualismu) poradil sám,

soběstačně, nezávisle na velkých etických systémech, nezávisle na druhých“ (s. 107)

Klára Pirklová shrnuje ve zhuštěných větách podněty filosofů, jejichž podstatná východiska k uchopení předmětné problematiky dobře vystihla, adekvátně interpretovala a poctivě usilovala ilustrovat a začlenit do kontextu „činného jednání“ (s. 107). S ohledem na název a cíl disertace bych ráda zdůraznila tyto motivy:

- „Oboustranně obohacující dialog započíná ve chvíli, odpovím-li odpovědnou nelhostejností“ (s. 110)
- „Pokud je tedy pro Lévinase filosofie *myšlením transcendence*, činná dialogická praxe je skutečným praktikováním úcty vůči *transcendenci* – náboženstvím. Hovoříme-li v naší práci o náboženství jako výzvě multikulturní výchovy, máme na mysli toto Lévinasovo stanovisko. Ona výzva vyzývá k tomu, aby aktéři výchovného procesu přestali o dialogu pouze mluvit, nýbrž se do něj vskutku sami pustili. Aby sami sebe vydali riziku dialogické ne-možnosti navrátit se k sobě samému, stejný, nezměněn“ (s. 110).

Shledávám, že text je zaujatý, konzistentní, seriózní (pouze s drobnými chybami gramatickými a dílčími formálními nedostatky), a proto **disertaci doporučuji k obhajobě.**

Do rozpravy navrhuji tyto náměty:

- 1) Neofobické a neofilické přístupy k druhým - cizincům.
- 2) Rozvinout tvrzení „pedagogická praxe často naráží na ostré hrany teorie“ (s. 8) disertace.
- 3) Lévinasova asymetrie a výchovný vztah.

prof. PhDr. Ilona Semrádová, CSc.

V Hradci Králové 12.05.2014